

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันนี้การศึกษาได้ เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตมนุษย์นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ประการที่เคยเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์แต่เดิม การศึกษานับ เป็นปัจจัยประการที่ห้าใน ส่วนที่จะช่วยให้มนุษย์ได้ เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้ เหมาะสมกับความต้องการและการ เปลี่ยนแปลง ของสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและ การเมืองแล้วการศึกษาจะช่วยพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อ เป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป แต่การจะได้มาซึ่งกำลังที่มีความสามารถนั้นย่อมต้องขึ้นกับการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้ทั้งปริมาณที่เพียงพอ และคุณภาพที่เหมาะสม ซึ่งตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (2520: 7) ได้ระบุไว้ว่าการศึกษาระดับ อุดมศึกษา (Post-Secondary Education) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความ เจริญงอกงามทาง สติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ในบุคคลด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง อีกทั้งมุ่งพัฒนาคนให้ เป็นผู้ มีคุณธรรมและจริยธรรมสามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่ตนเอง สังคมและประเทศชาตินับว่าสอดคล้อง กับแนวคิดของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (2528: 197) ซึ่งได้กำหนดความ มุ่งหมายของการอุดมศึกษาไว้โดย เน้นที่จะสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงให้ เป็นผู้มีความ งอกงามทางสติปัญญาและมีความสมบูรณ์ด้วยคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าแก่ สังคม

รูปแบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเดิมเป็นการศึกษาที่เน้นความรู้ทางวิชาการ เป็นสำคัญ แต่ ในปัจจุบันแนวคิดนี้เปลี่ยนไป ไพฑูริย์ ลินลาวัฒน์ (2524: 7) กล่าวไว้ว่า การสอนในสถาบัน อุดมศึกษาจากการสอนด้านวิชาการศึกษาทั่วไปแล้ว สถาบันอุดมศึกษายังมีจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อการอาชีพอีกด้วย อาชีพที่มีการสอนกันนั้นมักจะเป็นอาชีพชั้นสูงที่จำเป็นต้องศึกษาอย่างมีระบบ ระเบียบมีแบบแผนเฉพาะและใช้เวลา เป็นวิชาชีพที่ไม่สามารถจะเรียนรู้ด้วยตนเอง เพียงคนเดียว (Learned Professional) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพนั้นมีลักษณะที่ต้องคำนึงถึง เป็น พิเศษแตกต่างจากการศึกษาทั่ว ๆ ไปคือ การจัดสัดส่วนการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้เหมาะสม นอกจากนั้นลักษณะการสอนในภาคปฏิบัติยังจำเป็น ต้องมีการฝึกปฏิบัติจริง เป็นการ เรียนรู้จากสภาพที่

เป็นจริง เพื่อเพิ่มพูนทักษะในวิชาชีพนั้น ๆ ดังนั้นองค์ประกอบของการเรียนการสอนนอกจากผู้เรียน ผู้สอนวิธีการสอนเป็นสิ่งสำคัญแล้ว สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงหรือสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติก็มีความจำเป็น และนับเป็นหัวใจในการศึกษาภาคปฏิบัติด้วย อาทิ ผู้ที่ศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์ต้องมีโรงงานสำหรับฝึกปฏิบัติการเกี่ยวกับเครื่องจักรกลไฟฟ้า ทางด้านธุรกิจบัญชีต้องไปฝึกปฏิบัติกับบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ด้านศึกษาศาสตร์ก็มีการจัดประสบการณ์วิชาชีพให้โดยออกไปทำการฝึกสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ผู้ที่ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เช่น แพทย์ เภสัช เทคนิคการแพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด ก็จำเป็นต้องมีแหล่งสำหรับฝึกปฏิบัติ เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถรับผิดชอบชีวิตคนได้จริง แหล่งสำหรับฝึกปฏิบัติในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพคือโรงพยาบาลนั่นเอง

การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาชีพแขนงหนึ่ง ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การพยาบาลที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงนั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ วิเชียร ทวีลาภ (2521: 494) ได้กล่าวว่าการศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนการศึกษาในสาขาอื่น ๆ คือการเรียนกับสิ่งมีชีวิต ซึ่งไม่อยู่ในภาวะที่จะทดลองได้ ฉะนั้นการศึกษาพยาบาลจึงจัดระบบการเรียนการสอนแบบ Pure Education ไม่ได้ หลักสำคัญที่นักการศึกษาพึงตระหนักคือ ความสมดุลระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติหรือสมดุลระหว่างอุดมการณ์กับความเป็นจริง (Ideal and Reality) ความรับผิดชอบและทัศนคติบางอย่างเกี่ยวกับวิชาชีพไม่อาจสร้างได้โดยภาคทฤษฎีแต่ต้องกระทำในภาคปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งตรงกับ สมิท (Smith 1968: 3) ได้กล่าวว่าการสอนภาคปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนวิชาชีพพยาบาล เพราะนักศึกษาจะได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ด้วยตนเองทั้งในเหตุการณ์ปกติและฉุกเฉินเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ผู้ร่วมงานและผู้มาติดต่อ ได้รู้จักให้การพยาบาลโดยตรงและศึกษาการปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ประจำวัน นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เฉลียวฉลาด และช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคม

ความมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาพยาบาลคือ มุ่งที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถใช้ความรู้จากการศึกษาทุกด้านมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยและผู้ที่ได้รับทุกข์ทรมาน ดังนั้นลักษณะการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติการ การเรียนการสอนในภาคทฤษฎีนั้นมุ่งให้ได้ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาหลักในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ส่วนการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เป็นการฝึกฝน นำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้จริงอย่างมีระบบแบบแผน ดังที่

องค์การอนามัยโลก (1966: 103-104) ได้ชี้เน้นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า ในขณะที่นักเรียนพยาบาล ใช้เวลาศึกษาภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยนั้นจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของวัตถุประสงค์ของการศึกษาในโรงเรียนพยาบาลและใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาคุณค่าของโปรแกรมการศึกษา ฟาริดา อิบราฮิม (2523: 159) ได้กล่าวเน้นถึงลักษณะการเรียนในวิชาชีพพยาบาลนั้นค่อนข้างจะซับซ้อน เพราะต้องอาศัยการเรียนที่มากกว่าหนึ่งสถาบัน เพื่อให้ครบถ้วนทั้งความรู้ในทางทฤษฎีและทักษะในการฝึกปฏิบัติ

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การฝึกปฏิบัติการพยาบาลจะเกิดประสิทธิผลดีได้นั้น นอกจาก ผู้สอนแล้วสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาลนับเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การฝึกปฏิบัติ นั้นสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด เพราะเป็นแหล่งที่นักศึกษาได้สัมผัสกับสภาพที่เป็นจริง ได้ลงมือปฏิบัติ และฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง อนึ่งถ้าสถานที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลมีลักษณะที่เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติคือ มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม มีมาตรฐานในการปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักการหรือทฤษฎี อีกทั้งได้รับการยอมรับจากเจ้าหน้าที่ภายในสถานที่นั้น ๆ ย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและความมั่นใจที่จะเผชิญกับปัญหาจากนั้น ยังช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความคิดริเริ่มที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้เหมาะสมมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพต่อไป

การศึกษาพยาบาลในอดีตกำเนิดขึ้นในโรงพยาบาลด้วยความต้องการที่จะได้นักเรียนไว้ ช่วยให้บริการแก่ผู้ป่วยที่มารับการรักษา แม้ว่าจะมีหลักสูตรกำหนดไว้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติก็ตามแต่ ระบบการเรียนการสอนโดยเฉพาะภาคปฏิบัติ เป็นระบบของการฝึกงานมากกว่าระบบของการศึกษา ซึ่ง วิเชียร ทวีลาภ (2527: 491-499) กล่าวว่าการศึกษาที่เรียกว่าเป็นระบบฝึกงานหรือ Training ก็เพราะว่าเป็นการเรียนรู้อันได้มาจากการทำตามหรือเลียนแบบพยาบาลรุ่นพี่ซึ่งไม่มีระบบระเบียบ ในการเรียนการสอนแต่อย่างใด ฉะนั้นสิ่งที่นักเรียนหรือนักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติคือการฝึก ความชำนาญในการทำงานด้วยมือ (Manual Skills) รู้จักทำงานตามคำสั่งของพยาบาลรุ่นพี่ ของ แพทย์ ดังนั้นลักษณะการเรียนของพยาบาลจึงเริ่มต้นด้วยการฝึกงานในโรงพยาบาลตั้งแต่เริ่ม เข้าเรียน ในชั้นปีที่ 1 เมื่อถึงชั้นปีที่ 2 และ 3 ก็ทำหน้าที่รับผิดชอบเท่ากับพยาบาลคนหนึ่งภายใต้การดูแลของ หัวหน้าพยาบาล ผู้ตรวจการพยาบาลและหัวหน้าตึก ระยะต่อมาเมื่อความเจริญทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์และเทคโนโลยีทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาพยาบาล จากลักษณะฝึกงาน (Training) ไปสู่ลักษณะการศึกษาระดับวิชาชีพ (Professional Education)

มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ เข้าเกณฑ์ในระบบอุดมศึกษา มีความสมบูรณ์ในลักษณะของวิชาชีพมากขึ้น มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบและหน้าที่ในการบริหารงานพยาบาล เป็นฝ่ายการศึกษาพยาบาล ซึ่ง ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดทั้งภาครัฐบาลและ เอกชน ฝ่ายบริการพยาบาลซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในโรงพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการศึกษา พยาบาลก็ยังคง เน้นการฝึกปฏิบัติและแหล่งสำหรับฝึกปฏิบัติที่ดีคือ โรงพยาบาลนั้นเอง

กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาพยาบาลในระดับ ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่ง ผกา ศรียุคหุต (2520 : 107) กล่าวว่าวิวัฒนาการการศึกษาพยาบาลใน ระยะ 10 ปีที่ผ่านมาของกระทรวงสาธารณสุขนั้นได้มีการ เปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับระบบการบริหารราชการ และการจัดการศึกษาพยาบาลคือ เดิมวิทยาลัยพยาบาลเป็นหน่วยงานในกรมการแพทย์ต่อมาได้มีการรวม กรมอนามัยและกรมการแพทย์ เข้าด้วยกัน วิทยาลัยพยาบาลยังคง เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมการแพทย์ และอนามัย โดยที่วิทยาลัยพยาบาลแต่ละแห่งมีฐานะ เป็นเพียงแผนกหนึ่งในการบริหารงานของ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่วิทยาลัยนั้นตั้งอยู่ ต่อมาในปี 2517 ได้มีการจัดแบ่งส่วนราชการในกระทรวง สาธารณสุขครั้งใหญ่ และได้จัดตั้งกองงานวิทยาลัยพยาบาลขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงไออนวิทยาลัย พยาบาลมาอยู่ในกองงานวิทยาลัยพยาบาลที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลแต่ละแห่งมีอิสระในการ บริหารงานโดยแยกออกมาจากการบริหารงานของโรงพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามสถานที่สำหรับฝึก ปฏิบัติการพยาบาลก็ยังคง ใช้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เช่น เดิม โดยมีฝ่ายการ พยาบาลของโรงพยาบาลนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบดูแลนักศึกษาพร้อมกับอาจารย์พยาบาลจากวิทยาลัย พยาบาล

การดำเนินการสอนภาคปฏิบัติในโรงพยาบาลจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย อาทิ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงพยาบาล ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล อาจารย์พยาบาล พยาบาล วิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีผู้เกี่ยวข้องทางอ้อมคือ เจ้าหน้าที่ระดับต่าง ๆ ของโรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่ง อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ เป็นผู้มีความสำคัญมากที่จะทำให้ให้นักศึกษา เรียนรู้ถึงบทบาทการ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติคือชีวิตมนุษย์ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพของการพยาบาลขึ้นอยู่กับ การจัดการศึกษาพยาบาลและการจัดการศึกษาพยาบาลที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยการศึกษาปฏิบัติ การพยาบาลที่สมบูรณ์แบบอื่นจะก่อให้เกิดทักษะทางวิชาชีพและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ แต่ในสภาพปัจจุบัน มักพบว่าสถานการณ์ในการฝึกปฏิบัติที่โรงพยาบาล ในโรงพยาบาล ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการฝึกปฏิบัติ เท่า ที่ควร ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งในบทบาทและ เป้าหมายของอาจารย์พยาบาลและพยาบาล วิชาชีพเองโดย

อาจารย์พยาบาล เน้นความสำคัญของการฝึกปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ แต่พยาบาลวิชาชีพ เน้นความสำเร็จที่งานเสร็จ โดยยึดถือนโยบายและความต้องการของโรงพยาบาลในการให้บริการแก่ประชาชนเป็นหลัก ซึ่งมักเป็นเหตุให้การฝึกปฏิบัติการพยาบาลไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาพยาบาลและส่งผลไปถึงคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพด้วย

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้จึงน่าจะได้มีการศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งในส่วนที่เป็นความต้องการของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ เพื่อจะได้ความคิดเห็นเบื้องต้นในการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพนับเป็นประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษาพยาบาลรวมทั้งผู้มารับบริการตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เปรียบเทียบลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ
3. ศึกษาปัญหาของโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาล

สมมุติฐานของการวิจัย

ตามที่ได้มีการแบ่งแยกงานพยาบาลออกเป็นฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการนั้น เจนเน็ตแม็คเฟล (Jannetta Mac.Phail 1975: 32) ได้ให้ความเห็นว่าอาจารย์พยาบาลคกอยู่ในฐานะผู้รับเชิญ (Guest) ไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานของฝ่ายบริการก่อให้เกิดความลำบากใจในการปฏิบัติงาน ส่วน ไคโรทีดีเนเยอร์ (Dorothy D.Nayer 1980: 1110) ได้ให้ความเห็นว่าการแยกเป็นฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพยาบาลทำให้การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาไม่ได้ผลเท่าที่ควร เกิดความไม่เข้าใจระหว่างกัน อาจารย์พยาบาลมักตำหนิคุณภาพการพยาบาลของฝ่ายบริการพยาบาลว่าไม่เป็นรูปแบบที่ดีแก่นักศึกษา ขณะเดียวกันฝ่ายบริการพยาบาลไม่เข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตำหนิความสามารถในการปฏิบัติการของพยาบาลที่จบใหม่ในปัจจุบันว่ามีความชำนาญน้อยกว่าพยาบาลที่จบใหม่ในสมัยเดิม ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของ วิเชียร

ทวิลาม (2521: 491-493) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษและการบริการพยาบาล ว่าประเทศไทยเองการไม่ประสานสัมพันธ์ในระหว่างบุคลากรทั้งสองฝ่ายนั้นยังคงมีอยู่จริงและนำที่จะร่วมกันขจัดปัญหานี้ ฟาริดา อิบราฮิม (2523: 157) ได้เสริมข้อความข้างต้นโดยกล่าวว่า สถานการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการฝึกปฏิบัติ เท่าที่ควรคือ ความขัดแย้ง ในบทบาทและเป้าหมายของวิชาชีพและสถาบัน (Professional - bureaucratic Conflict) คือวิชาชีพจะมีเป้าหมายมุ่งให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลเยี่ยงบุคคลเน้นความสำคัญที่ผู้ป่วย เป็นแกน (Individual Care, Patient-Centered) ในขณะที่สถาบันจะ เน้นความสำเร็จทำงาน เสร็จ (Task-Centered) มุ่งนโยบายความต้องการของหน่วยงานและความต้องการของทีมสุขภาพ ซึ่งแนนซี แมคคาร์ที และรอนนา โครซี (Nancy Mc.Carthy and Ronna Krozy 1976 : 564-567) ได้ทำโครงการร่วมระหว่างฝ่ายบริการพยาบาลและฝ่ายการศึกษา (Joint Service Education Project) พบว่ามีความไม่เข้าใจกันอยู่เสมอระหว่างทั้งสองฝ่ายโดยฝ่ายบริการพยาบาลกล่าวหาว่าฝ่ายการศึกษาพยาบาลไม่ได้พิจารณาถึงความต้องการของฝ่ายบริการพยาบาล และไม่ได้ตระหนักถึงหลักความจริงฝ่ายศึกษามีความเห็นว่ามีฝ่ายบริการพยาบาล เน้นงานค้ำค้ำ การเปลี่ยนแปลงไม่สนใจในการนำทฤษฎีต่าง ๆ มาประยุกต์

นอกจากนั้นนางญา จงธรรมานุรักษ์ (2525: 104-106) ได้ทำการวิจัยเพื่อ เปรียบ เทียบ ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของครูพยาบาลและผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล เกี่ยวกับความร่วมมือ ในการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้บนหอผู้ป่วยให้กับนักศึกษาพยาบาลพบว่า โดยส่วนรวมกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลครูพยาบาลและกลุ่มประชากรทั้งหมดพบว่า ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ ระหว่างความคิดเห็นของฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการพยาบาล ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพสังกัด กระทรวงสาธารณสุขรับรู้ถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาลของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์พยาบาลและพยาบาลวิชาชีพในวิทยาลัย และโรงพยาบาล สำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งกระจายอยู่ทุกภาคของ ประเทศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงแก้ไขมาจากแบบสอบถามของ โจเลน วัตสัน ฮอร์กินส์ (Joellen Watson Hawkins 1980: 7-17) ความเกณฑ์การศึกษาภาคปฏิบัติของทบวงมหาวิทยาลัยและของกระทรวงสาธารณสุข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายการศึกษาพยาบาลและฝ่ายบริการพยาบาลคือ

1. ข้อมูลพื้นฐานจากการวิจัย เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งนับ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. ทำให้ได้มาซึ่งแนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษาพยาบาลในการ เลือกสรรโรงพยาบาล สำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับการ เรียนภาคทฤษฎี
3. ก่อให้เกิดแนวทางสำหรับฝ่ายบริการพยาบาลในการ จัดและพัฒนาบริการพยาบาลให้เหมาะสมกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลและการบริการพยาบาล
4. กำหนดแนวทางในการร่วมมือประสานงานการดำเนินงานนโยบายร่วมกันระหว่างฝ่ายการศึกษาพยาบาลและฝ่ายบริการพยาบาลก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การศึกษาพยาบาล

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความเข้าใจถูกต้องตรงกันผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ครั้งนี้คือ

โรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง สถานที่ที่มีหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน และผู้ช่วยซึ่งได้รับเลือกให้ทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล เพื่อสร้างทักษะในการ เรียนรู้และการฝึกปฏิบัติการพยาบาล

นักศึกษาระดับปริญญาตรี

หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรการศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข เป็นหลักสูตร 4 ปี

อาจารย์พยาบาล

หมายถึง

เมื่อสำเร็จได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูง
เทียบเท่าปริญญาตรี

บุคคลที่ทำหน้าที่ด้านการสอนวิชาทางการ
พยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้ขึ้น
ทะเบียน เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล
และการผดุงครรภ์และรับผิดชอบนักศึกษา
พยาบาลขณะฝึกปฏิบัติการพยาบาล มีตำแหน่ง
เป็นวิทยากรของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

พยาบาลวิชาชีพ

หมายถึง

บุคคลที่สำเร็จการศึกษาพยาบาลและผดุงครรภ์
ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการพยาบาล
และการผดุงครรภ์หรือปริญญาตรี และได้ขึ้น
ทะเบียน เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล
และการผดุงครรภ์ ปฏิบัติงานด้านการให้บริการ
พยาบาลแก่ผู้ป่วย ตลอดจนมีส่วนร่วมในการ
รับผิดชอบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย